herpy

AGAMER

Uromastyx nigriventris

Uromastyx nigriventris är en kraftig och färgrik dabbödla från stenökenarna öster och söder om Atlasbergen i Marocko och i västra Algeriet. Vuxna djur har som regel svart grundfärg med gula, gröna och orange teckningar. Den blir upp till 42 cm, lever nästan bara av växter och gräver djupa hålor. Den kräver ett stort, varmt och torrt terrarium med djupt bottensubstrat och kraftig UVB, och den hålls ensam.

Familj: Agamidae Engelska: Moroccan Spiny-tailed Lizard Publicerad 16 november 2026

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**30-42 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**15-25 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Klipplevande, marklevande och grävande**
Biotop	**Öken, halvöken och klippterräng**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**120 × 60 × 60 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**27-32 °C**
Värmeplats	**50-55 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**20-30 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Nödvändigt** Fergusonzon 3
Vintervila	**16-22 °C** 8-12 veckor
Föda	**Växter**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**48 mån.**
Kullstorlek	**10-15 ägg**
Inkubation	**56-84 dagar** vid 33-34 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Uromastyx nigriventris är en kompakt, kraftigt byggd agam med kort, bred kropp, korta, starka ben och en platt, tjock svans som är täckt av kransar av spetsiga fjäll. Namnet betyder "svart buk" och kommer av latinets niger, svart, och venter, buk.

Djuret blir upp till 42 cm inklusive svans, varav upp till 25 cm från nos till kloak, och hör till släktets medelstora arter. Färgerna varierar mycket. Vuxna djur har som regel svart grundfärg med gula, gröna och orange teckningar som blir kraftigast under parningstiden, och sidorna kan skimra blåaktigt eller rödaktigt. Gamla hanar har ofta svart huvud och svart buk, vilket har gett arten dess namn. Ungdjur och halvvuxna djur är enfärgat bruna med svaga, mörkare bruna fläckar. Färgerna är kraftigast när djuret är varmt efter morgonens solbad.

Arten beskrevs 1912 som underart till *Uromastyx acanthinura* och fördes så under större delen av 20:e århundradet. Först på 2000-talet räknades den, på grundval av genetiska undersökningar, som en egen art. Namnet *U. a. werneri* hör till samma art. Äldre uppgifter om *U. acanthinura* från Marocko, även om skötsel, handlar därför om *U. nigriventris*.

Vuxna djur är skygga och försvinner snabbt ner i hålan om de störs. Om de förföljs pustar de upp sig så att de fastnar i hålan, och utanför hålan kan de pusta upp sig, öppna munnen, fräsa och bita. *U. nigriventris* blir sällan riktigt tam och passar bäst som ett djur att titta på. Skötseln är förhållandevis enkel när värme, UVB och kost fungerar, men kräver ett stort terrarium och erfarenhet av växtätande kräldjur.

Läs mer: Ljus och UVB

Utbredning och livsmiljö

Uromastyx nigriventris förekommer öster och söder om Atlasbergen i Marocko och i västra Algeriet, där den lever i Saharaatlas och runt den stora sandöknen Grand Erg Occidental. Mot norr når den nästan Medelhavet genom Moulouyadalen, och mot söder är gränsen inte känd, eftersom arten också har påträffats söder om Draadalen och Djebel Ouarkziz. Den lever på 200-1.800 meters höjd. Typlokalen ligger i Algeriet mellan Laghouat och Ghardaïa.

Äldre fynd från Marocko och västra Algeriet har ofta förts till *U. acanthinura*. Globalt räknas arten inte som hotad.

> **Naturlig utbredning:** Marocko och Algeriet.

LIVSMILJÖ

Uromastyx nigriventris föredrar steniga slätter som hamada (klippöken) och reg (grusöken) med spridda buskar och är sällsynt i ren sandöken. Vuxna djur bor i sprickor mellan stora stenar, i djupa hålor och i stenrösen som är svåra att ta sig in i, och som regel ser man bara ett vuxet djur vid varje stenröse. Hålorna grävs ofta i torra flodbankar i full sol, gärna vid foten av en buske som *Ziziphus lotus*, och en buske kan dölja flera ingångar. Ungdjur och halvvuxna djur gömmer sig under stenar och i låga fördjupningar.

Djuren är dagaktiva och kommer fram först när det är över ca 20 °C. Varma dagar solar de sig på toppen av stenrösena, och de är aktiva även vid över 40 °C utan att gå i sommarvila. Under de kallaste månaderna är de svåra att hitta, och i områden med kalla vintrar går de förmodligen i vintervila; hur länge den varar är inte dokumenterat.

Födan är mest växter, i hög grad taggiga, torktåliga buskar och salttåliga växter som *Atriplex*, och efter regn de korta vårväxterna. Skalbaggar och myror äts också, och ungarna tar fler insekter än de vuxna. Växterna täcker det mesta av vattenbehovet.

Läs mer: Vintervila och årstider

Skötsel

TERRARIET

Ett vuxet djur behöver ett terrarium på minst 120 × 60 × 60 cm (längd × bredd × höjd), och större är bättre. Det är större än vanliga glasterrarier, så välj ett terrarium i trä, PVC eller plast med glasfront och gärna nätlock. Tre fasta sidor ger lugn, särskilt för nyinköpta djur. Ungarna behöver samma temperaturgradient som de vuxna och kan bo i samma storlek.

Bottensubstratet grävs i och ska vara djupt: minst 10 cm, gärna mer, av fin sand eller sandig jord. En blandning av hälften sand, 30 % jord utan gödning och 20 % lera gör att gångarna håller. Håll de översta centimetrarna torra och fukta bara lite på djupet. Undvik kalksand och krossade valnötsskal, som kan ge tarmstopp. Avföring och urinsyra tas bort dagligen, och substratet byts helt var 3:e-4:e månad. Sjuka eller skadade djur flyttas tillfälligt över på hushållspapper.

Bygg solplatsen av platta stenar eller skiffer under värmelampan, gärna som en stapel med mellanrum, så att djuret kan krypa in och välja sin temperatur. Fäst stenarna så att de inte välter när djuret gräver under dem. Ge minst tre gömställen, fördelade mellan den varma och den svala sidan. Värmelampor skärmas av så att djuret inte kan röra dem. Håll ett djur i varje terrarium, och håll aldrig olika arter av *Uromastyx* tillsammans.

Läs mer: Värme och temperatur

TEMPERATUR

Solplatsen ska ha en yttemperatur på 50-55 °C, mätt med en infraröd termometer strax under lampan. Den svala sidan ligger på 27-32 °C. Värmen ska komma uppifrån, till exempel från en halogenspot, aldrig från en värmematta under botten: djuret flyttar sig inte i tid från ett för varmt underlag och kan bli brännskadat. Justera solplatsen med en dimmer eller genom att höja eller sänka stenarna.

På natten stängs värmen av, och temperaturen får sjunka till 18-22 °C. Djuret ska hela tiden kunna dra sig undan värmen.

På vintern kan djuret få en sval vila på 8-12 veckor: dagslängden kortas till 6-8 timmar, rumstemperaturen sänks till 16-22 °C, och solplatsen hålls på omkring 30 °C, så att djuret kan värma sig och tömma tarmen. Ge bara vintervila till friska, välnärda djur, och väg dem före och under vilan. Temperaturerna och vintervilan är lånade från andra arter av *Uromastyx*.

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska vara låg, 20-30 %, mätt vid botten på den svala sidan. Ihållande hög luftfuktighet gör djuret sjukt, så spraya inte terrariet. Botten fuktas bara lite på djupet så att gångarna håller och hålorna får ett fuktigare mikroklimat, medan de översta centimetrarna är torra.

Djuret får det mesta av sitt vatten genom födan. En liten skål med friskt vatten skadar inte i ett välventilerat terrarium och kan hjälpa magra eller nyinköpta djur. Byt vattnet dagligen.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Arten är dagaktiv och behöver kraftigt ljus. Använd en LED-lampa eller ett lysrör på ca 6500 K som dagsljus, skilt från värmen. UVB är nödvändigt: arten hör till Ferguson-zon 3, och ett T5 HO-rör på 12-14 % över ungefär halva terrariets längd på den varma sidan ska ge ett UV-index på 4,5-6 vid solplatsen. Kontrollera med en UV-mätare, och byt rören efter 6-12 månader eller enligt tillverkarens anvisningar. Dagen är 12 timmar på sommaren och kortare på vintern.

UTFODRING

Uromastyx nigriventris är växtätare. Omkring 90 % av födan ska vara bladgrönt och blommor, ca 5 % hårda grönsaker och ca 5 % torrfoder. Variera mellan salladsblandningar, ruccola, maskrosblad, endive, pak choi, kålrotsblad och lite grönkål, och ge ätliga blommor som maskros, hibiskus, rosblad och ringblomma, gärna från den egna trädgården och alltid utan bekämpningsmedel. Hö och gräs äts också. Hårda grönsaker som squash och morot rivs fint.

Frön och baljväxter är en naturlig del av kosten: torkade, krossade linser och vit hirs ger protein och fett, men leder till fetma om de ges för ofta. En liten portion högst en gång i veckan räcker. Ungdjur under sex månader får inga frön. Frukt är en sällsynt godbit. Insekter är inte nödvändiga; en enstaka mjölmask eller zophobas kan ges då och då.

Ungdjur matas varje dag med så mycket de kan äta, och vuxna djur matas 4-5 gånger i veckan. Strö över maten kalk och ett vitamintillskott ett par gånger i veckan.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Vuxna djur är revirhävdande, och i naturen håller bara ett vuxet djur till vid varje stenröse. Håll därför djuret ensamt. Ungar från samma kull blir aggressiva mot varandra och ska skiljas åt innan de närmar sig könsmognad.

Ett nytt djur ska få ro under de första veckorna. Hantera inte djuret under invänjningen, utöver vägning. Har djuret inte ätit efter två veckor ska en veterinär titta på det. Efteråt kan du erbjuda föda från handen. Närma dig långsamt och alltid underifrån, aldrig uppifrån, eftersom det liknar en rovfågel. Håll djuret utanför terrariet högst en timme åt gången. Väg djuret en gång i månaden och sök veterinär vid stor viktnedgång. Tvätta händerna efter kontakt, eftersom kräldjur kan bära på salmonella.

Läs mer: Karantän och hygien

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Könet kan inte alltid bestämmas utifrån. Hanen har som regel en bredare kloak och svansrot, ett förhållandevis större huvud och kraftigare färger, och gamla hanar får ofta svart huvud och svart buk. Böjs svansen försiktigt uppåt kan hemipenisbulor vid svansroten tyda på en hane. Honan är päronformad som vuxen.

Arten blir könsmogen vid ungefär fyra års ålder, och könsmogna hanar markerar sitt område med sekret från lår- och kloakkörtlarna. Sätt bara fullvuxna, välnärda djur i avel.

PARNING

Hanen inleder parningen med att skaka på huvudet från sida till sida och göra armhävningar framför honan. Därefter griper han henne i nacken eller sidan med käkarna och håller fast under parningen. Honorna kan bli mycket aggressiva under parningstiden, även mot hanen, så håll uppsikt över djuren och var beredd att skilja dem åt.

I terrariet följer aveln på en sval vintervila. Därefter ökas dagslängden och temperaturen stegvis, och först sedan sätts hona och hane ihop, båda i gott hull.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

I Marocko läggs äggen i juni och juli. Äggkullen är typiskt på 10-12 ägg och hos stora honor upp till 15. Äggen har ett pergamentartat skal och är ca 35 mm långa och 20 mm breda.

Honan ska ha en djup läggkruka med en fuktig blandning av sand och jord, så att gången håller och hon kan gräva ner sig. Hittar hon ingen lämplig plats kan hon hålla kvar äggen. Ge henne ro och rikligt med foder efter läggningen.

INKUBATION

Gräv försiktigt upp äggen och lägg dem i samma ställning som de låg i, i en sluten behållare med fuktig perlit som klumpar sig när man trycker på den. Väg behållaren en gång i veckan för att följa avdunstningen.

Ruvningstid och ruvningstemperatur är inte dokumenterade för arten. Hos andra arter av *Uromastyx* kläcks äggen efter 8-12 veckor vid 33-34 °C; högre temperatur ger kortare ruvningstid.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Nykläckta ungar är små och ska ha många gömställen. Håll dem i terrarier eller stora plastlådor med samma solplats och temperaturgradient som de vuxna, på hushållspapper eller kakelplattor tills de är ett år. Ge dem finskurna gröna växter och blommor varje dag. Frön och torkade baljväxter ges först från sex månaders ålder. Skilj ungarna åt i god tid innan de blir könsmogna.

Hälsa och vanliga misstag

De flesta problem beror på för lite värme eller UVB, för hög luftfuktighet och felaktig kost:

- Benskörhet (sekundär nutritionell hyperparatyreoidism) vid för lite UVB, kalk och D3.
- Luftvägsinfektion och slem vid ständigt hög luftfuktighet.
- Fetma vid för många frön och för mycket protein.
- Tarmstopp vid kalksand, valnötsskal och för låg temperatur.
- Brännskador från värmemattor och oskyddade lampor.
- Parasiter hos nyintroducerade, ofta vildfångade djur. Håll nya djur i karantän i 3-6 månader.
- Fjälliga sår på läpparna och huden, som kan orsakas av bakterien *Devriesea agamarum*. Den smittar mellan agamer och kräver veterinärbehandling och grundlig desinfektion av terrariet.
- Problem med äggläggningen hos honor utan lämplig läggplats.

Ett friskt djur är runt och fast, har klara ögon och äter regelbundet. Viktnedgång, nedsatt aptit och slöhet kräver en veterinär med erfarenhet av kräldjur.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.